P9_TA(2019)0031

Zahraničné zasahovanie do volieb a demokratických procesov v členských štátoch a Európe a šírenie dezinformácií v rámci nich

Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. októbra 2019 o zahraničnom zasahovaní do volieb a dezinformáciách vo vnútroštátnych a európskych demokratických procesoch (2019/2810(RSP))

(2021/C 202/06)

Európsky parlament,

— so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii (ďalej len „Zmluvy o EÚ“), Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), Chartu základných práv Európskej únie, najmä jej články 7, 8, 11, 12, 39, 40, 47 a 52, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, najmä jeho články 8, 9, 10, 11, 13, 16 a 17, a protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, najmä jeho článok 3,

— so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach zo 16. decembra 1966, najmä jeho články 2, 17, 19, 20 a 25,

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 26. apríla 2018 s názvom Boj proti dezinformáciám na internete: európsky prístup (COM(2018)0236),

— so zreteľom na spoločný akčný plán Komisie a VP/PK proti dezinformáciám z 5. decembra 2018 (JOIN(2018)0036) a na spoločnú správu Komisie a VP/PK o vykonávaní akčného plánu proti dezinformáciám zo 14. júna 2019 (JOIN(2019)0012),

— so zreteľom na závery Európskej rady z 18. októbra 2018,

— so zreteľom na štúdiu s názvom *Automated tackling of disinformation* (Automatizované riešenie dezinformácií), ktorú 15. marca 2019 uverejnilo generálne riaditeľstvo Európskeho parlamentu pre parlamentné výskumné služby ([1]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 12. marca 2019 o bezpečnostných hrozbách súvisiacich so zvyšujúcou sa technologickou prítomnosťou Číny v EÚ a prípadné opatrenia na úrovni EÚ na ich znižovanie ([2]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 23. novembra 2016 o strategickej komunikácii EÚ s cieľom bojovať s propagandou tretích strán zameranou proti Únii ([3]),

— so zreteľom na svoje odporúčanie z 13. marca 2019 Rade a podpredsedníčke Komisie/vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku v súvislosti s hodnotením nadväzujúcim na opatrenia ESVČ dva roky po predložení správy EP o strategickej komunikácii EÚ s cieľom bojovať s propagandou tretích strán zameranou proti Únii ([4]),

— so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002 týkajúcu sa spracovávania osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách) ([5]), a najmä na jej v súčasnosti prebiehajúce prepracovanie,

— so zreteľom na svoje uznesenie z 25. októbra 2018 o využívaní údajov používateľov Facebooku spoločnosťou Cambridge Analytica a dosahu na ochranu údajov ([6]),

([1]) Generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby, oddelenie vedeckej predikcie, 15. marca 2019.
([2]) Prijaté texty, P8_TA(2019)0156.
([3]) Ú. v. EÚ C 224, 27.6.2018, s. 58.
([4]) Prijaté texty, P8_TA(2019)0187.
([5]) Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37.
([6]) Prijaté texty, P8_TA(2018)0433.

Štvrtok 10. októbra 2019

— so zreteľom na svoje uznesenie z 12. decembra 2018 o výročnej správe o vykonávaní spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky ([7]),

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 24. júla 2019 s názvom Devätnásta správa o pokroku dosiahnutom pri budovaní účinnej a skutočnej bezpečnostnej únie (COM(2019)0353),

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) ([8]),

— so zreteľom na návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje program Digitálna Európa na obdobie 2021 – 2027 (COM(2018)0434), predložený Komisiou 6. júna 2018,

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže pokusy štátnych a neštátnych subjektov z tretích krajín o ovplyvňovanie rozhodovania v EÚ a jej členských štátoch, ako aj vyvíjanie tlaku na hodnoty zakotvené v článku 2 Zmluvy o EÚ prostredníctvom zlomyseľných zásahov sú súčasťou širšieho trendu, s ktorým sa stretávajú demokracie na celom svete;

B. keďže toto zahraničné zasahovanie môže nadobúdať nespočetné formy vrátane dezinformačných kampaní na sociálnych médiách s cieľom utvárať verejnú mienku, kybernetických útokov zameraných na kritickú infraštruktúru spojenú s voľbami, či priamej a nepriamej finančnej podpory politických aktérov;

C. keďže zahraničné zasahovanie do volieb je veľkou výzvou, keďže vážne ohrozuje európske demokratické spoločnosti a inštitúcie, základné práva a slobody, právny štát, bezpečnosť, hospodársku prosperitu a v konečnom dôsledku aj zvrchovanosť Európy;

D. keďže štáty, ktoré sa dopúšťajú zahraničného zasahovania, taktiež využili a zneužili skutočnosť, že ľudia a ekonomiky sú globálne prepojené prostredníctvom digitálnych prostriedkov a nových technológií; keďže médiá, najmä sociálne platformy, môžu byť ľahko zneužité na šírenie dezinformácií;

E. keďže je potrebné zvyšovať informovanosť o dezinformačných kampaniach Ruska, keďže sú hlavným zdrojom dezinformácií v Európe;

F. keďže do európskych verejných diskusií zlomyseľne zasahujú aj štátne a neštátne subjekty z iných tretích krajín než z Ruska;

G. keďže predbežná analýza Komisie z júna 2019 ukázala, že opatrenia zavedené na ochranu integrity európskych volieb skutočne prispeli k menšiemu zahraničnému zasahovaniu štátnych a neštátnych subjektov do volieb do Európskeho parlamentu v máji 2019;

H. keďže EÚ úspešne vykonala rad opatrení na zníženie zahraničného ovplyvňovania volieb do Európskeho parlamentu v roku 2019 a na zachovanie ich integrity vrátane Kódexu postupov proti šíreniu dezinformácií, systému včasného varovania a európskej siete spolupráce v oblasti volieb; keďže Komisia oznámila svoj zámer prijať ďalšie opatrenia na riešenie týchto problémov;

I. keďže EÚ je vo veľkej miere závislá od zahraničných technológií, softvéru a infraštruktúry, čím môže byť zraniteľnejšia voči zahraničnému zasahovaniu do volieb;

J. keďže rozsah zlomyseľného zasahovania si vyžaduje koordinovanú európsku reakciu s niekoľkými doplnkovými zložkami;

K. keďže zodpovednosť za boj proti dezinformáciám a zahraničnému zasahovaniu do volieb nenesú výlučne verejné orgány, ale aj internetové spoločnosti a spoločnosti prevádzkujúce sociálne médiá, ktoré by preto mali spolupracovať na dosahovaní tohto cieľa bez toho, aby narušili slobodu slova alebo sa stali súkromnými subjektmi cenzúry;

([7]) Prijaté texty, P8_TA(2018)0514.
([8]) Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1.

L. keďže na základe niekoľkých vyšetrovaní sa ukázalo, že boli porušené alebo obídené zásadné volebné pravidlá, najmä platné ustanovenia o transparentnosti financovania volebnej kampane, pričom na politické účely neziskové organizácie údajne použili finančné prostriedky zo zdrojov v tretích krajinách, najmä z Ruska;

M. keďže všetky nahlásené prípady zahraničného zasahovania do volieb vykazujú určitý systematický vzorec, ktorý sa v minulých rokoch vyskytoval opakovane;

N. keďže do konca roku 2020 sa má v členských štátoch konať viac než 50 prezidentských, vnútroštátnych, miestnych či regionálnych volieb;

1. zdôrazňuje, že sloboda prejavu, ochrana súkromia a osobných údajov a pluralita médií sú jadrom odolných demokratických spoločností a sú najlepšou ochranou pred dezinformačnými kampaňami a nepriateľskou propagandou;

2. zdôrazňuje, že napriek mnohotvárnemu charakteru nepriateľských zásahov a dezinformácií zo zahraničia je zasahovanie do volieb súčasťou širšej stratégie hybridnej vojny a že reakcia na ňu preto zostáva kľúčovou témou v oblasti bezpečnosti a zahraničnej politiky;

3. opakuje, že zahraničné zasahovanie do volieb ohrozuje právo ľudí zúčastňovať sa na vláde svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov, ako je zakotvené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, a že takéto zasahovanie zo strany iných štátov predstavuje porušenie medzinárodného práva aj v prípade, že nedochádza k použitiu vojenskej sily, ohrozeniu územnej celistvosti, či ohrozeniu politickej nezávislosti;

4. domnieva sa, že slobodné a spravodlivé voľby sú ústredným prvkom demokratického procesu, a preto vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby v tejto otázke podnikli rozhodné kroky, a to aj v rámci nadchádzajúceho procesu úvah o budúcnosti EÚ;

5. vyjadruje hlboké znepokojenie nad tým, že sa priebežne objavujú dôkazy zasahovania, často s náznakmi zahraničného ovplyvňovania, pred všetkými hlavnými vnútroštátnymi a európskymi voľbami, pričom z tohto zasahovania, ktoré je zacielené na určité menšiny a zraniteľné skupiny vrátane migrantov, LGBTI osôb, náboženských skupín, osôb s rómskym pôvodom a moslimov alebo osôb vnímaných ako moslimovia, vo veľkej miere ťažia protieurópski, pravicovo-extrémistickí a populistickí kandidáti a jeho širším cieľom je oslabovanie atraktívnosti demokratických a rovnocenných spoločností;

6. berie na vedomie znepokojujúci trend, keď celosvetové krajne pravicové skupiny využívajú dezinformácie na platformách sociálnych médií vo veľkom rozsahu; vyjadruje obavu, že takéto dezinformácie ovplyvnili odpor voči rodovej rovnosti a právam LGBTI osôb;

7. uznáva, že v drvivej väčšine členských štátov je úplne alebo čiastočne zakázané, aby politické strany a kandidáti prijímali dary zo zahraničia; so znepokojením pripomína, že aj keď zákony obmedzujú zdroje financovania politickej činnosti, zahraničné subjekty našli spôsoby, ako ich obísť, a ponúkajú svojim spojencom podporu prostredníctvom pôžičiek od zahraničných bánk, čo bol prípad francúzskeho Národného frontu v roku 2016, nákupných a obchodných dohôd, ako to bolo v prípade obvinení voči Slobodnej strane Rakúska, ktoré 17. mája 2019 priniesli denníky Der Spiegel a Süddeutsche Zeitung, ako aj obvinení voči hnutiu Lega per Salvini Premier, ktoré 10. júla 2019 priniesla webová stránka Buzzfeed a denník L'Espresso, a prostredníctvom pomoci pri finančných činnostiach, o ktorej písala britská tlač v súvislosti s kampaňou Leave.eu;

8. vyjadruje hlboké znepokojenie najmä nad vysoko nebezpečnou povahou ruskej propagandy a žiada Komisiu a Radu, aby zaviedli účinnú a podrobnú stratégiu pre rýchly a spoľahlivý boj proti ruským dezinformačným stratégiám;

9. so znepokojením konštatuje, že od januára 2019 sa počet prípadov dezinformácií z ruských zdrojov, ktoré zdokumentovala pracovná skupina East StratCom (998 prípadov), v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2018 (434 prípadov) viac než zdvojnásobil;

10. okrem toho dôrazne odsudzuje čoraz agresívnejšie kroky štátnych a neštátnych subjektov z tretích krajín, ktorými sa snažia oslabiť alebo podkopať normatívne základy a zásady európskych demokracií a zvrchovanosť všetkých krajín západného Balkánu, ktoré chcú pristúpiť k EÚ, a krajín Východného partnerstva, ako aj ovplyvňovať voľby a podporovať extrémistické hnutia, a to so zreteľom na skutočnosť, že kybernetické útoky sú stále rozsiahlejšie;

Štvrtok 10. októbra 2019

11. uznáva pozitívny vplyv dobrovoľných opatrení, ktoré prijímajú poskytovatelia služieb a prevádzkovatelia platforiem v rámci boja proti dezinformáciám, vrátane nových pravidiel v kódexe postupov na zvýšenie transparentnosti volebných reklám na sociálnych médiách, ako aj opatrení, ktoré Komisia a členské štáty vykonali v minulom roku, a pripomína im ich spoločnú zodpovednosť, pokiaľ ide o boj proti dezinformáciám;

12. pripomína svoje uznesenie z 25. októbra 2018, v ktorom v nadväznosti na škandál so spoločnosťou Cambridge Analytica naliehavo vyzval Facebook, aby zaviedol rôzne opatrenia v snahe zabrániť využívaniu sociálnej platformy na zasahovanie do volieb; poznamenáva, že Facebook na väčšinu z týchto žiadostí nenadviazal;

13. domnieva sa, že zasahovanie do volieb v jednom členskom štáte ovplyvňuje EÚ ako celok, keďže takéto zasahovanie môže mať vplyv na zloženie inštitúcií EÚ; vyjadruje presvedčenie, že tieto hrozby nemôžu riešiť vnútroštátne orgány konajúce výlučne izolovane, ani sa nemôžu riešiť čistou samoreguláciou súkromného sektora, ale že si vyžadujú koordinované a viacúrovňové zapojenie viacerých zainteresovaných strán; domnieva sa, že na úrovni EÚ, ako aj na medzinárodnej úrovni by sa mal vypracovať právny rámec pre riešenie hybridných hrozieb vrátane kybernetických útokov a dezinformácií, aby tak EÚ mohla na ne rozhodne reagovať;

14. pripomína však, že sa musí vypracovať silná spoločná európska politika, aby EÚ mohla prostredníctvom stabilnej komunikácie s internetovými platformami a poskytovateľmi služieb účinne riešiť zahraničné zasahovanie a dezinformačné kampane;

15. vyzýva všetky zúčastnené strany, aby pokračovali v úsilí o zabezpečenie ochrany demokratického procesu a volieb pred zahraničným zasahovaním a manipuláciou zo strany štátnych a neštátnych subjektov; poukazuje najmä na potrebu zlepšiť mediálnu gramotnosť a občianske vzdelávanie prostredníctvom kultúry a školského vzdelávania už od raného veku, aby tí, na ktorých sú dezinformačné kampane zamerané, boli schopní rozoznať zaujaté informácie; vyzýva preto členské štáty, aby do svojich školských osnov zahrnuli špecifické kurzy mediálnej gramotnosti a aby pripravili informačné kampane zamerané na skupiny obyvateľstva, ktoré sú voči dezinformáciám zraniteľnejšie;

16. je znepokojený závislosťou EÚ od zahraničných technológií a hardvéru; zdôrazňuje, že EÚ sa musí usilovať o posilnenie svojich vlastných schopností, keďže tak sa obmedzia možnosti zahraničných subjektov zlomyseľne zasahovať do volieb;

17. opätovne vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vytvorili prostredie priaznivé pre inovácie založené na zásade trhového hospodárstva a ochrany základných práv, ktoré by európskym podnikom umožnilo plne realizovať ich potenciál a využiť ochranu týchto práv ako konkurenčnú výhodu;

18. požaduje vnútroštátne a európske finančné prostriedky na posilnenie schopností bojovať proti strategickej komunikácii nepriateľských tretích strán a na výmenu informácií a najlepších postupov v tejto oblasti, a to zo súčasného viacročného finančného rámca, ako aj z viacročného finančného rámca po roku 2020, okrem iného prostredníctvom programov Horizont Európa a Digitálna Európa; zdôrazňuje, že takéto programy by mali zahŕňať primerané záruky, ktoré zaistia prísne dodržiavanie medzinárodného práva a ľudských práv, najmä v prípade financovania tretích krajín;

19. zdôrazňuje, že pri riešení problému neoverených alebo jednostranných tendenčných informácií, ktoré oslabujú dôveru občanov v nezávislé médiá, je potrebné v tradičných aj nových médiách naďalej podporovať a presadzovať zodpovednú žurnalistiku a redakčnú zodpovednosť;

20. zdôrazňuje, že je nevyhnutné podporovať verejnoprávne médiá, ktoré nie sú finančne závislé od súkromných zdrojov financovania, a môžu tak širokej verejnosti poskytovať vysokokvalitné a nestranné informácie a súčasne si zabezpečiť a zachovať svoju nezávislosť od politického zasahovania;

21. opakuje, že podporuje cennú prácu Európskej nadácie na podporu demokracie, ktorá sa týka podpory organizácií bojujúcich proti falošným správam a dezinformáciám;

22. domnieva sa, že EÚ by sa mala usilovať o praktické riešenia na podporu a posilnenie demokratických, nezávislých a rôznorodých médií v krajinách susediacich s EÚ a v krajinách západného Balkánu, ktoré sú kandidátmi na pristúpenie k EÚ;

23. vyzýva na transformáciu pracovnej skupiny EÚ East StratCom na stálu štruktúru v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť s výrazne vyšším financovaním a počtom zamestnancov než doteraz;

24. poukazuje na to, že z dôvodu zložitosti rizík spojených so zasahovaním do volieb prostredníctvom internetu a s dezinformačnými kampaňami si odhalenie a riadenie týchto rizík vyžaduje medziodvetvovú spoluprácu, do ktorej budú zapojené príslušné orgány a zainteresované strany;

25. vyzýva Komisiu, aby volebné zariadenia klasifikovala ako kritickú infraštruktúru s cieľom zabezpečiť, aby v prípade porušenia smernice NIS ([9]) bolo možné reagovať;

26. pripomína, že významný podiel tohto zlomyseľného zasahovania predstavuje porušenie európskych pravidiel v oblasti ochrany údajov a súkromia; vyzýva vnútroštátne orgány pre ochranu údajov, aby na účely vyšetrenia porušení ochrany údajov v plnej miere využívali svoje právomoci a ukladali odrádzajúce sankcie a pokuty;

27. opakuje svoju výzvu, aby členské štáty s podporou Eurojustu vyšetrili prípady údajného nezákonného používania politického priestoru na internete zahraničnými silami;

28. vyzýva Komisiu, aby naďalej monitorovala vplyv zahraničného zasahovania v Európe a aby splnila záväzok, ktorý slávnostne prijala zvolená predsedníčka Ursula von der Leyen, a to „riešiť otázku hrozieb vonkajšieho zasahovania do našich európskych volieb“ ([10]);

29. vyzýva budúceho podpredsedu Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, aby z boja proti dezinformáciám urobil jeden z hlavných cieľov zahraničnej politiky;

30. vyzýva Komisiu, aby vyhodnotila možné legislatívne a nelegislatívne opatrenia, na základe ktorých by platformy sociálnych médií mohli zasiahnuť a systematicky označovať obsah, ktorý zdieľajú tzv. boty, preskúmať algoritmy tak, aby boli čo najobjektívnejšie, a zatvárať účty osôb, ktoré sa zapájajú do nezákonných činností zameraných na narušenie demokratických procesov alebo podnecovanie nenávistných prejavov, bez toho, aby tieto zásahy ohrozovali slobodu prejavu;

31. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby podporovali verejné inštitúcie, think tanky, MVO a kybernetických aktivistov na miestnej úrovni, ktorí sa zaoberajú otázkami propagandy a dezinformácií, a aby poskytli financovanie a podporu pre verejné osvetové kampane zamerané na zvýšenie odolnosti občanov EÚ voči dezinformáciám;

32. pripomína dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú oznamovatelia vo vzťahu k ochrane demokracie a správy vecí verejných, keď zverejňujú informácie vo verejnom záujme; vyzýva orgány členských štátov Rady Európy, aby na základe dodržiavania 20 zásad stanovených v odporúčaní CM/Rec(2014)6 zaviedli a šírili politiku týkajúcu sa oznamovania protispoločenskej činnosti; pripomína nedávno prijatú smernicu o ochrane oznamovateľov;

33. pripomína, že EÚ vyčlenila na opatrenia zamerané na podporu slobody médií a investigatívnej žurnalistiky 4 175 miliónov EUR vrátane mechanizmu reakcie v prípade porušovania slobody tlače a médií a konkrétnej ochrany novinárov;

34. domnieva sa, že EÚ môže ochrániť svoje demokratické procesy len vtedy, keď bude k zahraničnému, autoritárskemu zasahovaniu pristupovať ucelene a riešiť zraniteľné miesta vo všetkých aspektoch demokratickej správy vecí verejných a inštitúcií vrátane európskych politických strán;

([9]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1148 zo 6. júla 2016 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne bezpečnosti sietí a informačných systémov v Únii (Ú. v. EÚ L 194, 19.7.2016, s. 1).

([10]) „Ambicióznejšia Únia: Môj plán pre Európu“, Ursula von der Leyen – Politické usmernenia pre budúcu Európsku komisiu 2019 – 2024 (2019), https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_sk.pdf – s. 21.

Štvrtok 10. októbra 2019

35. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby sa zapojili do diskusií so zainteresovanými partnermi, ako aj s medzinárodnými partnermi, a to aj na medzinárodných fórach, s cieľom zintenzívniť činnosť v boji proti hybridným hrozbám;

36. zdôrazňuje, že NATO a jeho centrá excelentnosti sú veľmi dôležitým nástrojom, ktorý Európe umožňuje posilniť transatlantické väzby a zvýšiť odolnosť Európy a Severnej Ameriky voči dezinformáciám;

37. vyzýva Komisiu, aby sa zaoberala otázkou zahraničného financovania európskych politických strán a nadácií bez toho, aby bránila vytvoreniu európskeho verejného priestoru nad rámec Európskej únie, a aby začala diskusie s členskými štátmi v snahe riešiť tieto otázky vo vzťahu k ich domácim politickým stranám a nadáciám;

38. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Komisii, Rade a vládam a parlamentom členských štátov.